

Čas přípravy
20 minut

Čas realizace
30 minut

Prostor
kdekoliv

Roční období
kdykoliv

Počet účastníků
15

Věková kategorie
12–14 let

KERAMICKÁ HLÍNA, PORCELÁN – SOCHAŘSTVÍ

Obecný cíl: Rozvoj těchto kompetencí: k učení, k řešení problémů, sociální, pracovní.

Konkrétní cíl: Naučit se pracovat s keramickou hlinou.

Motivace: Chcete umět uplácat Věstonickou Venuši? Chcete umět tvořit z hlíny? Znáte známé sochaře? Jakou sochu a od kterého autora byste uměli pospat?

Potřeby: Samotvrdnoucí keramická hmota keraplast nebo normální keramická hlína.

K tomuto metodickému listu není k dispozici žádný pracovní list.

Provedení: Z metodického listu o stavitelství můžeme i v tomto listu použít připomenutí si známých světových i českých sochařů, protože děti si při práci s hlinou hrají tak trochu na sochaře, stejně jako při práci se sádro.

Hlína

Máte dvě možnosti.

Můžete si koupit keraplast nebo jinou „umělou“ hlínu, která se nemusí vypalovat v peci a je dostupná v papírnictvích nebo výtvarných potřebách i v menších množstvích. Můžete pak modelovat v pohodlí domova a výrobky nemusíte nikam nosit. Nevýhodou keraplastu je to, že rychle vysychá a hůře se zjemňuje vodou. V případě prasknutí výrobku se hůře slepuje, také se na ni nedá použít klasická glazura, ale opět speciální barva, kterou necháte na výrobku zaschnout.

Druhou možností je pravá keramická hlína, kterou můžete sehnat buď v keramické dílně, nebo od většího dodavatele, nebo také někde v kroužku práce s keramikou, abyste nemuseli kupovat velké množství. Výrobky z této hlíny můžete také nechat jen uschnout, ale ty potom nejsou vodě odolné. Pokud je, ale nenecháte venku na dešti, budou vám radost dělat dlouho. Jinak budete potřebovat místo, kde necháte výrobky vypálit v keramické peci na několik set stupňů. Keramická hlína se však lépe zpracovává, lépe se z ní modeluje a méně vysychá. Existují různé druhy podle barvy a hrubosti zrna. Pokud máte na výběr, pořídte si raději světlejší a hrubozrnnou. Vyhněte se červené hlíně, jestli nechcete mít všechno špinavé.

Zpracování hlíny

Hlína by měla být natolik zvlhčená, aby při modelování nepraskala po okrajích a byla pružná. Pokud chcete hlínu zvlhčením zjemnit, vezměte si menší hrudku hlíny do dlaně a promačkávejte ji postupně oběma rukama. Zkoušejte, zda hlína na okrajích nepraská. Když je dost mokrá, musíte se zbavit případných vzduchových bublin, aby výrobky nepraskaly. Vymodelujte z hlíny kuličku. Potom ji několikrát „obouchejte“ o podložku. Nebojte se ji hodit silou z větší výšky. Pak znovu vyválejte kuličku a zabalte ji do mokrého hadru.

Modelování

Můžete děti nechat modelovat jen tak, nebo je můžete nechat vytvořit mističky nebo třeba šnečka z hliněných válečků, které vyválíte na podložce. Nebo můžete lepit nádoby z plátů, které vyválíte pod hadrem na podložce a nožem seříznete. Další možnost je modelování zvířátek a postaviček z jednotlivých částí slepených šlikrem.

Děti si mohou uplácat i třeba nějakou malou sošku, velmi dobře se dělá podle vzoru Věstonická Venuše.

Vydlabávání

Nádoby se dají vytvořit také vydlabáváním očkem. Vymodelujete žádoucí tvar a potom vydlabete vnitřek očkem. Nakonec můžete tvar domodelovat rukama.

Lepení

Když potřebujete lepit jednotlivé části výrobku k sobě (válečky, pláty, části postavičky), pomůže vám jednak mechanická síla, trocha hlíny, ale hlavně lepení šlikrem. Obě lepené plochy zvrátníte nožičkem nebo špachtlí, natřete vrstvou šlikru a přimáčknete k sobě.

(V kelímku špachtlí nebo štětcem rozmíchejte hlínu s trochou vody asi na konzistenci řidšího jogurtu – to je šlikr.)

Dokončovací práce

Když máte výrobek vymodelovaný a slepený, můžete uhladit stěny vlhkýma rukama. Můžete dozdobit obtisknutím různých částí špachtle, vyrytím nějakého vzorku párátkem a podobně. Pokud budete chtít výrobek vypálit v keramické peci, musíte ho nechat proschnout alespoň den. Také by neměl být tlustší než 2 nebo 3 centimetry. Pokud tomu tak je, zkuste ho zespoda trochu vydlábnout očkem.

Glazura

Pokud máte výrobek z keramické hlíny přežehnutý po prvním výpalu v peci, můžete ho naglazovat. Glazury jsou prášky rozpustné ve vodě, které v peci zeskovatí a vytvoří lesklý povrch, který znáte z obchodů. Nesmí být ale natřená zespoda výrobku, aby se dno nepřipeklo k podložce.

Tipy:

S hlínou pracujte na podložce z novin či jiného silnějšího papíru, textilu, nebo igelitu. Pracovat přímo na stole nemůžete, hlína se lepí a hotová práce by nešla bez poškození stůlů. Museli byste ji nechat dost dlouho schnout. Na rozválení plátů používejte obyčejný kuchyňský váleček. Mezi váleček a hlínu dávejte textil, podle vlhkosti hlíny buď navlhčený ve vodě, nebo suchý. Jinak by se vám hlína k válečku přilepila.

Nářadím k modelování jsou nám především vlastní ruce. Jinak cokoliv – lžičky, různé uzávěry, manikúra, vykrajovátka používaná na vánoční cukroví, dřevěné špachtle, a jiné. Nebo si v hobby prodejně zakupte jiné speciální věci pro práci s hlínou. Určitě budete potřebovat očka (na vybírání hlíny ze spodku výrobku). Malé otvory můžete vypichovat brčky na pití. Na stole musí být stále miska s vodou, houbička a struna na krájení hlíny. K lepení jednotlivých dílů k sobě si na stůl připravíme také šlikr. Dále potřebujeme mít po ruce tkaniny různých struktur. Ty můžeme všelijak otiskovat do hlíny. Otiskovat se dají i jiné věci jako například větvičky, listy ze stromů, razítka, provázek.

Figurky je nejlépe vytvářet z jednoho kusu a hlavu a končetiny z tohoto kusu vytahovat. Máte větší jistotu, že jednotlivé díly později neupadnou.

Sušení

Je to velmi důležitá fáze při výrobě keramiky. Platí zásada – NESPĚCHAT!

Délka sušení záleží na vlhkosti použité hlíny, síle střepu, tvaru výrobku a jeho členitosti. Také na teplotě v místnosti.

Ze začátku je lepší nechat výrobek na méně teplém místě. Teprve po zaschnutí: druhý nebo třetí den, přenést k většímu zdroji tepla. Nikdy nesušte v průvanu. Výrobek by vám popraskal nebo by se zdeformoval. Doba sušení musí být dostatečně dlouhá. Nedosušený výrobek v peci praskne a střepy mohou poškodit okolní výrobky.

Další nápady se týkají již hotových keramických výrobků:

Velmi jednoduchá a efektní zábava pro děti je malování na porcelán. Malujete na to, co seženete levněji, ať už talíře nebo porcelánové hrnečky. Stačí si koupit hrnek, barvy na porcelán a můžete malovat. Barvy jsou buď jako fixy nebo barvy v kelímcích připraveny na malování štětcem. Děti mají raději fixy, ale jemnější vzory děti malují raději štětcem. Na každých barvách je napsaný postup, který je třeba dodržet, neboť některé barvy se ještě musí vypálit v troubě a některé ne.

Tato aktivita přibližuje Ideály Pionýra: Poznání, Přátelství, Pomoc, Překonání.

Přístup k dětem se specifickými vzdělávacími potřebami:

Aktivita umožňuje začlenění dětí do kolektivu a nevytváří bariéry pro děti se specifickými vzdělávacími potřebami. Vedoucí musí dbát na individuální přístup k těmto dětem a respektovat obecná doporučení v úvodní části metodiky.

Moje poznámky:

TOPP – keramika bez hrnčířského kruhu.